

Okrogla miza »Živeti z Dravinjo«

V prostorih Občine Poljčane so se danes, 8. 6. 2023, na okrogli mizi na tematiko »Živeti z Dravinjo« sestali županja Občine Poljčane s sodelavci in predstavniki poglavitnih odločevalcev in soglasje dajalcev s tega področja, to so predstavniki Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), Direkcije za vode (DRSV) in Vodnega gospodarstva Drava Ptuj, kot lokalno pristojni koncesionar DRSV. Okrogla miza z udeležbo vseh relevantnih deležnikov je bila s strani Občine Poljčane že maja sklicana z namenom predstavitve težav, izzivov in posebnosti, s katerimi se že daljše obdobje sooča lokalno prebivalstva in tudi občina sama in so neposredno povezani z Dravinjo, Naturo 2000 in drugimi zavarovanimi območji, ki predstavljajo velik odstotek površin občine ter vse bolj intenzivnimi vremenskimi pojavi z željo in poskusom iskanja celovitih in konstruktivnih rešitev. Na delovni sestanek so bili vabljeni tudi predstavniki obeh resornih ministrstev, to je Ministrstva za naravne vire in prostor (MNVP) in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki pa so udeležbo kljub predhodni potrditvi tik pred terminom sestanka odpovedali zaradi drugih neodložljivih obveznosti.

Gre za problematiko, ki jo brez uspeha tako Občina kot tudi občani (posamično in preko različnih združenj) naslavlja na pristojne organe že več kot 15 let. V zadnjem obdobju pa je vsled očitnih podnebnih sprememb in določenih ukrepov na Dravinji gorvodno eskalirala in se samo poslabšuje. Zato je nujno takojšnje ukrepanje in sodelovanje pri tem vseh pristojnih in udeleženi. Občina se zaveda pomena Dravinje, ki napaja celotno dolino in omogoča bujno vegetacijo ter uspešno pridelavo na prvovrstnih kmetijskih zemljiščih, a se hkrati zaveda in zasleduje tudi nujnost njene racionalne in življenjsko sprejemljive vključitve v javne in individualne ukrepe in projekte. Pristojni organi pa dostikrat z odločanjem in postopanjem iz pisarn, brez terenskih ogledov, sklicujoč se na »monitoringe« in »upravičene« interese, ki jih varujejo ter pravne podlage, ki jih ozko interpretirajo, s pretirano lahkotnostjo vztrajajo na svojih stališčih, brez možnosti sklenitve in iskanja kompromisnih rešitev konkretnih težav.

Občina Poljčane je za pridobitev čim bolj realnih in aktualnih podatkov o konkretnih težavah, s katerimi je itak praktično vsakodnevno soočena, poleg lastne korespondence in izkušenj s pozivom pridobila tudi podatke od lastnikov in upravljalcev zemljišč ob Dravinji. Tako je udeležencem sestanka, ki vsak na svoj način sooblikujejo in so vključeni v odločanje na relevantnih področjih, predstavila kompleksno problematiko, ki presega pristojnosti posameznega ministrstva, zavoda ali direkcije, za dejanske in praktične rešitve pa je potreben celovit pristop in ne samo delni odgovori, ki v praksi ne privedejo do rešitve težav/e. Najbolj pereče težave so strnjene v sledeče sklope:

- Nenehno poplavljanje Dravinje, ki nima vzroka zgolj v naravno pogojenih deževjih, ampak k temu v veliki meri prispeva regulacija Dravinje gorvodno in popolna neregulacija v delu njenega toka po občini, zaradi česar na območje občine Poljčane priteče z večjo regulirano hitrostjo in količino vode, ki se pred tem ne razliva (poplavlja). Poleg tega je jasno vidno, da na celotnem območju njenega toka po območju občine, vse od vzhodja pri Ljubičnem do Globokega, struga ni redno očiščena vej in podrtega drevja. Splet izpostavljenega, ob vedno bolj intenzivnih vremenskih pojavih, vsled

podnebne spreminjanja ob močnejših nalivih, podobno kot na zadnje sredi maja letos, povzročajo, da se ob vseh večjih deževjih že ob vstopu na območje občine Poljčane v Lušečki vasi razlije po obvodnih kmetijskih zemljiščih. S tem uniči in opustoši pridelek, zakisa zemljino in znižuje kakovost kmetijskih obdelovalnih površin, škoda na kmetijskih površinah je vse večja, naplavljenih je tudi ogromno, v zgornjem toku ustvarjenih odpadkov, ipd. ravno zaradi gorvodne regulacije z večjo močjo.

- Intenzivno in vedno bolj hitro meandriranje Dravinje, sploh v izpostavljenih delih struge, tudi zaradi gorvodne regulacije in večje moči toka na območju občine, kjer ni regulirana. Meandri se intenzivno zajedajo v kmetijske površine, odnašajo rodovitno zemljino in hkrati zmanjšujejo obseg obdelovalnih površin lokalnih kmetov, ki pri letnem vrisovanju GERK-ov na letni ravni izgubljajo precej m² kmetijske površine, kar posledično privede do nujnega manjšanja črede in zmanjšuje njihove prihodke. Slednje se zmanjšujejo tudi zaradi zaraščenosti struge in mrtvic, ki z osenčenostjo, ki jo povzročajo, zmanjšujejo za GERK-e upoštevne kmetijske površine lokalnih kmetov. Poleg tega je zaradi takšnih meandrov vedno bolj intenzivna in hitra erozija, ki jo je urgentno na nek način ustaviti in upočasniti, saj se struga reke vedno bolj približuje cestni infrastrukturi, mostu, hišam, kar povzročajo tudi splošno nevarnost za občane. Občina je prepričana, da je mogoče z naravnimi materiali in minimalnimi – s pristojnimi inštitucijami usklajenimi - posegi zamejiti stopnjo erozije in še vseeno ohraniti naravne vrednote. Obenem pa je tako omogočeno zavarovati tudi kmetijske površine in infrastrukturo, ki je ob tovrstni stopnji erozije ogrožena.
- Izjemno povečanje delovanja družine bobrov, ki imajo življenjski prostor v zgoraj opisani »neurejeni« strugi Dravinje in so hkrati zavarovana živalska vrsta. Kljub temu, da gre za zaščiteno vrsto živali, povzročajo ogromno škodo na kmetijskih pridelkih (uničevanje koruze) in na kmetijskih površinah (izkopavanje lukenj). Bobri tudi v manj kot enem tednu podrejo drevo večjega obsega. Glede na to, da je koreninski sistem obrežnih dreves edino, kar zadržuje stopnjo erozije, je z delovanjem bobrov tudi ta zaščita uničena in posledično je erozija, povzročena z že zgoraj opisanimi, ne povsem naravnimi pojavi, še močnejša in hitrejša.
- Pogojevanje izvajanja ukrepov in projektov zaradi ohranja narave - če bi lahko posege v naravo opravili kmetje sami, bi bila struga ustrezno očiščena, vendar pristojni državni organi tega ne dopuščajo in posledično poteka sanacija in ukrepanje prepočasi in konkretnim lokalnim potrebam neprilagojeno. Kmetje pogosto iščejo krivca za nastalo situacijo v občini, ki pa nima nobene pristojnosti niti za reguliranje zavarovanih meandrov, niti čiščenje struge. Celotna dolina je namreč zaščiteno območje Nature 2000, ki ga ureja, ter določa projektne in izvedbene pogoje za vse posege in dela v njemu, država, preko svojih pristojnih organov. Zato se tudi občina, ki deluje in izkazuje javni interes, pri svojih nujno potrebnih razvojnih projektih, nenehno srečuje s pogosto nerazumnimi in pogosto absolutno odklonilnim stališči pristojnih organov do kakršnihkoli posegov. Posledično Občina Poljčane s skoraj 60% površin v območju Nature 2000 in delom prav tako v zavarovanem Krajinskem parku Boč caplja na repu najbolj nerazvitih občin, saj se velika večina razvojno naravnanih ukrepov in projektov, tudi okoljsko ozaveščenih s poskusom iskanja sonaravnih rešitev izvedbe, konča z odklonilnim naravovarstvenim stališčem za njihovo izvedbo.

Namen tega delovnega sestanka ni bil reševanje aktualne kmetijske ali okoljske politike, ampak najti celovite in kompromisne rešitve postopanja in usklajevanja različnih interesov, da bodo izpostavljene težave praktično rešljive. Cilj je bil v najkrajšem možnem času tudi izdelati načrt za sanacijo in pristop k reševanju izpostavljenih težav, ki jih občanom povzroča Dravinja in mnoge omejitve s strani države – a predstavnikov pristojnih ministrstev na sestanek ni bilo. Nenazadnje država, kot upravljavec in skrbnik območja Natura 2000, ni zadolžena le za določanje omejitev in prepovedi, ampak, da v okviru Državnega prostorskega načrta celovito uredi zavarovana območja za potrebe ohranjanja narave in tako konstruktivno pristopi k čim bolj sonaravnemu in zato vsekakor kompromisnemu načinu reševanja konkretnih situacij, ne »ex cathedra« iz pisarne, ampak z ogledi na terenu, upoštevanjem konkretnih situacij in podatkov ter usklajevanjem stališč z iskanjem kompromisnih izvedbenih projektnih možnosti.

Občina je že v preteklosti in bo še naprej poskušala najti sonaravne oblike rešitev izpostavljenih težav, a so se doslej mnogi predlogi, kot npr. zadnji ukrep zasaditve obrežnega pasu reke Dravinje in njenih pritokov z avtohtonimi, krajevno značilnimi drevesnimi in grmovnimi vrstami po predlogu ZRSVN, izkazali za v praksi neuspešne. Mlade sadike je bodisi odnesla erozija ali so jih uničili bobri. Za investicijo sajenja večjih vitalnih sadik, pa v občinskem proračunu poleg vseh ostalih obveznih nalog ni na razpolago zadostnih sredstev, medtem pa prizadevanja za pridobitev nepovratnih evropskih sredstev zaustavijo tudi predhodno usklajeni, a na koncu avtokratsko prevladujoči naravovarstveni pogoji.

Vsi udeleženci na sestanku so družno ugotovili težave v komunikaciji in ažurnem prenosu informacij (o projektih in ukrepih – načrtovanih in v teku, izvajanju del ipd.). Prav tako je bila soglasno potrjena potreba po okoljsko ozaveščenem, kompromisnem in konkretnim okoliščinam primera prilagojenem načinu postopanja pri iskanju rešitev in določanju projektnih in izvedbenih pogojev. Vseeno pa so predstavniki pristojnih državnih institucij izrazili svoje stališče o »upravičenem« interesu varovanja narave, ki ga morajo absolutno varovati tudi za voljo neupoštevanja družbeno-ekonomskih okoliščin in posledic. Tako je kljub načelnemu dogovoru o iskanju kompromisnih rešitev za konkretne težave s popuščanjem enkrat enim bolj upravičenim interesom in drugič drugim bolj upravičenim interesom, tako vseeno ostal grenak priokus, da bo verjeno potrebno za celovito reševanje zadev ubrati druge, bolj stroge ukrepe in postopke.

Poljčane, 8. 6. 2023